

5. Completion of works on the state-of-the-art prison in Kragujevac, Serbia News | WeBalkans. WeBalkans | EU Projects in the Western Balkans. URL: <https://webalkans.eu/en/news/completion-of-works-on-the-state-of-the-art-prison-in-kragujevac-serbia/> (date of access: 21.10.2023).

6. Handbook for the Preparation and Implementation of Projects. CEB. URL: https://zaneq.bg/wp-content/uploads/2022/06/Handbook_for_the_Preparation_and_Implementati_on_of_Projects_April_2022.pdf (date of access: 21.10.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-327-2-15>

ВИКОНАННЯ ВИХОВНОЮ КОЛОНІЄЮ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ СУДОВОГО РІШЕННЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ ЗАСУДЖЕНИХ

Гнатчук А. Ю.

*аспірантка кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янука
м. Рівне, Україна*

Одним із найбільш пріоритетних напрямів реформування кримінально-виконавчої системи України і її трансформації в пенітенціарну систему є діяльність виховної колонії щодо виконання судового рішень щодо засуджених неповнолітніх.

Адже саме в цьому процесі забезпечується одночасно принцип невідворотності покарання неповнолітнього за вчинене кримінальне правопорушення, а також неухильне дотримання засудженим прав та законних інтересів під час відбування покарання у виховній колонії Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС України).

Такий підхід до виконання судового рішення щодо неповнолітнього вбачається також із положення Основного закону держави – Конституції України, зокрема ст. 3, в якій закріплено головний обов'язок держави – утвердження й забезпечення прав і свобод людини [1].

Оскільки людина, а засуджений в апорі залишається людиною то його права і свободи становлять у правовій державі найвищу соціальну цінність. саме на їхнє забезпечення й найповнішу реалізацію

у суспільному житті має бути спрямована вся діяльність виховної колонії ДКВС України. Традиційно в науці кримінально-виконавчого права вважається, що завдання виховної колонії ДКВС України є виконаними судового рішення з моменту набрання його законної сили.

Тому процес виконання кримінальних покарань виступає основним об'єктом, центральною категорією, як теорії кримінально-виконавчого права, так і практичної діяльності відповідних органів і установ, оскільки саме він є тим фрагментом об'єктивної реальності, на який врешті-решт спрямовується пізнавальна діяльність саме процесу виконання кримінальних покарань [2, с. 22].

Відповідно неповнолітній – засуджений після вступу рішення щодо його покарання в законну силу направляється у виховну колонію для проходження виправної концепції, яка на думку вітчизняної вченої І.С. Яковець містить кілька основних напрямків (ідей) щодо виконання кримінальних покарань, які по суті являють собою намагання безпідставного розширення предмета кримінально-виконавчого права шляхом в включення до нього квазінаукових категорій або категорій, запозичених з інших наук [3, с. 11]. Після цього часто залишаються поза увагою три стадії виконання судового рішення: соціалізація, ресоціалізація та реінтеграція.

Проте, виходячи із аналізу положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (ст. 6), виконання судового рішення є невід'ємною частиною права на справедливий судовий розгляд. Європейський суд з прав людини на звернення засуджених місць несвободи щодо не належного виконання судового рішення неодноразово зазначав, що правова система держави не може допускати, щоб судові рішення, що набрало чинності, не виконувалося належним чином.

Отже, виконання судових рішень щодо неповнолітніх – засуджених займає важливе місце в діяльності виховних колоній ДКВС України, оскільки своєчасне та повного його виконання забезпечує надійний захист прав та законних інтересів не тільки засуджених, а також і персоналом місць несвободи.

Відповідно всі три стадії виконання/відбування покарання не будуть ефективними, якщо відповідне рішення, винесене судом, не буде звернене до виконання та своєчасно і в повному обсязі виконане. Проаналізувавши основні проблеми виконання судових рішень щодо неповнолітніх-засуджених нами встановлено, що персонал виховних колоній ДКВС України має вирішити, зокрема такі проблеми:

– дотримання засудженими неповнолітніми режиму відбування покарання;

- застосування засобів виправлення та ресоціалізації засуджених неповнолітніх;
- залучення засуджених неповнолітніх до процесу навчання та суспільно-корисної праці;
- порядок накладення стягнень та застосування заохочень до неповнолітніх засуджених;
- забезпечення прав неповнолітніх в умовах виховної колонії.

Насамкінець. Враховуючи, що основним засобом соціального контролю злочинної поведінки неповнолітніх виступає покарання, ми дійшли висновку, що своєчасне виконання виправною колонією ДКВС України судового рішення щодо неповнолітнього – засудженого в місцях несвободи відповідає загальному принципу, який був проголошений у Мінімальних стандартних правилах Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила»), а саме в п. 19: «Поміщення неповнолітнього у виправний заклад завжди повинно бути крайнім заходом, що застосовується протягом мінімально необхідного терміну» [4].

Отже, вітчизняний законодавець, закріпивши в ст. 98 КК України, систему видів покарань, що можуть бути застосовані до неповнолітніх, не даремно на останнє місце поставив саме позбавлення волі на певний строк, адже судового рішення щодо позбавлення волі є найбільш суворим видом покарання, що може бути застосоване до цієї категорії осіб, а тому його виконання потребує особливого правового і практичного забезпечення.

Література:

1. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення 12.10 2023р)
2. Степанюк А.Ф. Принцип законності і діяльності органів і установ виконання покарань [Текст]. *Проблеми законності* : республік. міжвід. наук. зб. / відп. Ре. В.Я. Тацій. Х. : Нац. юрид. акад. України. 1999. № 40. С. 172–179.
3. Яковець І.С. Теоретичні та прикладні засади оптимізації процесу виконання кримінальних покарань : монографія. Х. : Право, 2013. 392 с. С. 11.
4. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила»): Правила, Міжнародний документ від 29.11.1985 / ООН. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_211/page2 (дата звернення. 12.10. 2023 р.)